

Valoarea raționamentului prin analogie

Acest tip de raționament este des folosit, în multe domenii de activitate. Exemplificăm.

Medicină: Șoarecii sunt mamifere, cu sistem circulator specific mamiferelor, având reacții biochimice specifice mamiferelor, răspund cu ușurință la medicamente pentru tensiune arterială crescută și își reduc colesterolul atunci când le este administrat medicamentul X. Oamenii sunt mamifere, cu sistem circulator specific mamiferelor, având reacții biochimice specifice mamiferelor, răspund cu ușurință la medicamente pentru tensiune arterială crescută. Deci, oamenii vor răspunde cu ușurință la noul medicament X pentru tensiune arterială crescută.

Religie: Ceasul este un mecanism de o complexitate rafinată cu numeroase părți precis aranjate și ajustate cu acuratețe pentru a realiza un scop impus de designerul care l-a creat. Tot așa universul are o complexitate rafinată cu nenumărate părți – de la atomi la asteroizi – care se potrivesc precis și cu acuratețe pentru a produce anumite efecte conform unui plan. Deci, universul trebuie să aibă un designer.

Criminalistică: De câte ori a fost observat acest model în împrăștierea sângelui, am tras concluzia că victima împușcării s-a aflat la un metru și jumătate de armă și cu fața spre trăgător. În acest caz, avem același model de împrăștiere a sângelui. Deci, victima s-a aflat la un metru și jumătate de trăgător și cu fața spre el.

VULNERABILITATEA ARGUMENTĂRII PRIN ANALOGIE

Începând cu Aristotel, logicienii atrag atenția că relația de conchidere specifică analogiei este destul de fragilă (are o probabilitate redusă în multe cazuri).

Să luăm următorul exemplu: Oamenii pot rezolva probleme de matematică, pot câștiga jocuri de șah, pot mișca obiecte și simt durerea. Roboții de asemenea pot rezolva probleme de matematică, pot câștiga jocuri de șah, pot mișca obiecte. Deci, roboții pot simți durerea. Din acest exemplu reiese evident că uneori argumentul prin analogie poate fi foarte slab, chiar înșelător. Aici au fost comparate două obiecte destul de diferite, ceea ce constituie cauza celor mai multe analogii slabe (cele de mai sus i se potrivește perfect și denumirea de analogie forțată, folosită și ea în literatura logică, sau cea de analogie falsă). Analogia poate produce, în cele mai fericite cazuri, doar concluzii probabile.

Cu toate acestea, nimeni nu contestă utilitatea analogiei în explicarea și înțelegerea unor fenomene, situații etc. Există însă o diferență între analogia întrebuințată în vederea facilitării înțelegerii și explicației (unde putem folosi tot felul de imagini doar pentru a face o situație sau alta mai clară, mai inteligibilă, pentru a transmite o idee) și analogia întrebuințată pentru a argumenta, pentru a convinge, și aici apare distincția între analogia slabă (forțată) și analogia puternică din punct de vedere logic. Analogiile puternice sunt însă cumva intuitiv convingătoare, asemănările ne apar ca evident relevante, ca în exemplul următor: Oamenii și restul mamiferelor sunt înrudite genetic și fiziologic în privința multor aspecte. Oamenii simt durerea. Prin urmare, și restul mamiferelor simt durerea.